

Obsah

Protokol - Ceny elektrické energie.....	1
Příloha - Obchodovánís elektrickou energií.....	3

Protokol usnesení k danému tématu

Téma: Energetická krize – řešení nárůstu cen elektrické energie

Požaduje komise stanovisko G ČSSD

ANO

NE

Odborné zázemí: Komise pro průmysl a obchod, energetická subkomise

Vypracoval: Ing. Vladimír Vlk, MSc., MBA

Datum: 6. dubna 2022

Seznam příloh: Trh s elektrickou energií

Charakteristika problému

Elektrická energie vyrobená ve zdrojích může být obchodována na energetické burze, nebo bilaterálními dohodami přímo s odběrateli. Největší výrobce v ČR, společnost ČEZ, která je ze 73 % ve vlastnictví státu (spravováno MF), obchodu na trhu formou dlouhodobých kontraktů formou „futures“ a „bilaterálními dohodami“, v menším objemu na spotovém trhu. Podle dostupných informací od obchodníků ČEZ, tak smlouvy „futures“ a „bilaterální“ jsou uzavírány na období jednoho roku. Obsah smlouvy je v režimu utajení a není k dispozici veřejnosti. Není vytvořen vnitřní trh (ČR) pro obchodování levně vyrobené elektrické energie v uhelných a jaderných zdrojích. Obchodníci nakupují v ČR vyrobenou elektrickou energii za cenu určenou německou burzou EEX, podle které se určují ceny podle charakteru odběru a tarifu.

Návrh řešení

Energetická subkomise při KPO na problém výkyvu burzovních cen elektrické energie upozorňovalo vedení strany od roku 2014. Řešením je stanovení pravidel k omezení burzovních cen elektrické energie při nekontrolovatelném nárůstu, nebo poklesu stabilizováním na regulační úrovni s tím, že min. 60 % (max. 70 %) výroby ve zdrojích ČEZ bude uplatněno na vnitřním trhu a zbylých 40 % až 30 % bude obchodováno na burze. Pro vyvážení se ze současných dlouhodobých smluv musí ministerstvo financí, která má na starosti správu majoritního akcionáře, po prostudování dlouhodobých smluvních obchodních kontraktů formou bilaterálních vztahů a futures, společnosti ČEZ kompenzovat případné finanční ztráty. Do energetického zákona definovat krizový stav v cenách elektrické energie s tím, že konečná cena bude věčně usměřňována Energetickým regulačním úřadem tak, jak je to u ceny tepelné energie.

Jaké **sociálně** demokratické hodnoty se řešením prosadí

Tímto opatřením se zamezí nekontrolovanému nárůstu ceny elektrické energie s dopadem na konečné spotřebitele. Regulačními opatřeními se zamezí spekulativnímu obchodu ze strany obchodníků elektrické energie, tzv. energo šmejďům, s dopadem na zranitelnou skupinu seniorů.

Návrhy realizace: programové (strategické), organizační, legislativní, rozpočtové

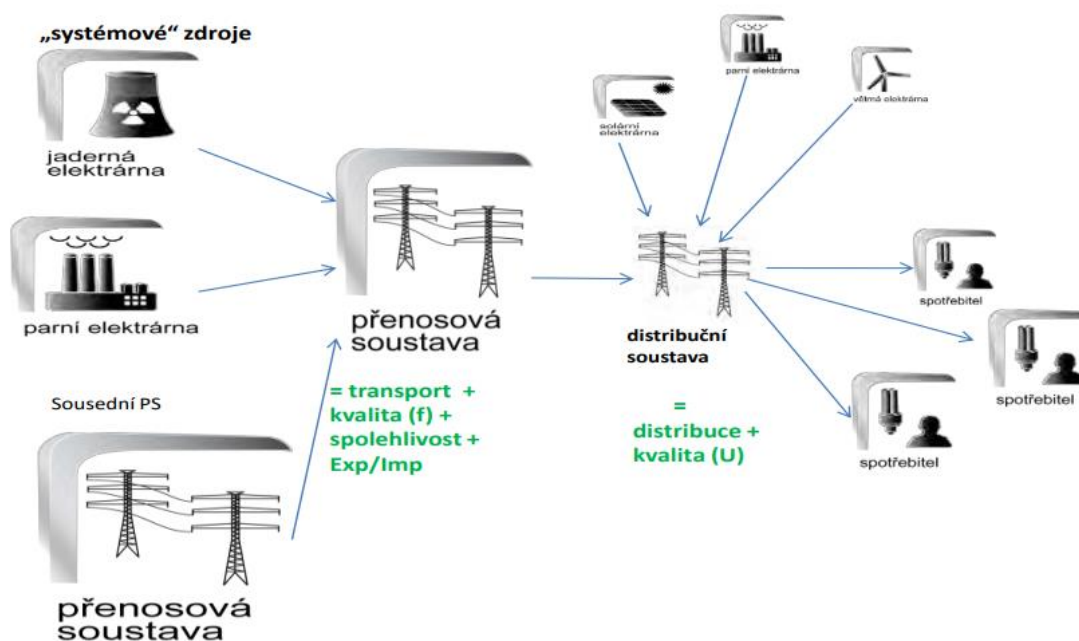
Návrh změny zákona č. 458/2000 sb., o podmínkách podnikání a výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Trh s elektrickou energií

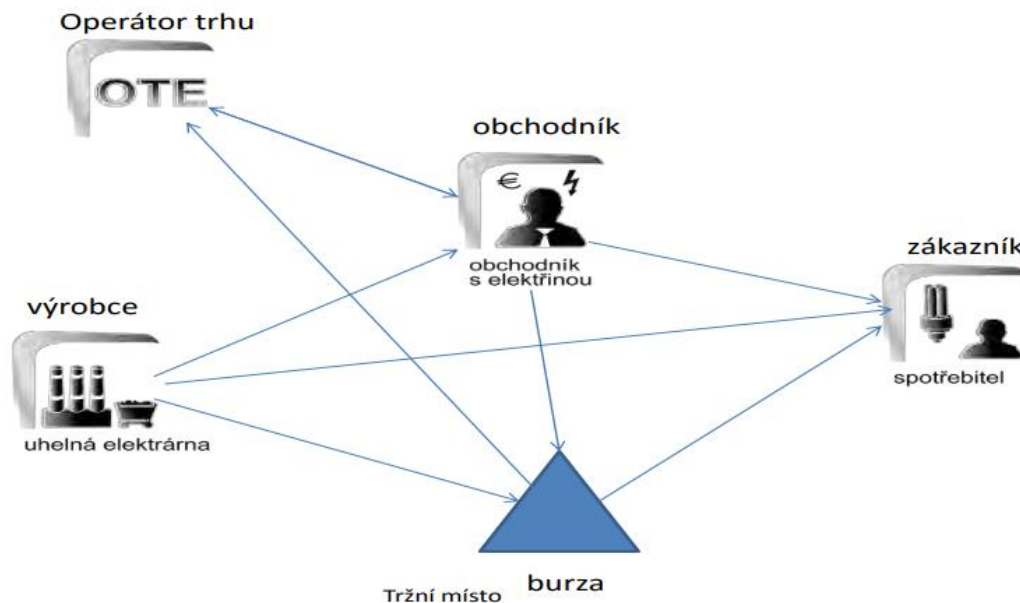
Účastníci trhu s elektrickou energií

Pro názorný přehled toku elektrické energie od výroby až po odběratele je znázorněn na obrázku 1. Z hlediska obchodních vztahů jsou základními rolami výrobce a spotřebitel. Jako u všech druhů zboží vstupuje do hry jako zprostředkovatel obchodník (s elektřinou), jehož úkolem je koncentrovat poptávku od množství konečných spotřebitelů a nabídku od množství výrobců. Přímý vztah mezi výrobcem a zákazníkem je samozřejmě možný, ale má smysl pouze pro dlouhodobé dodávky mezi větším výrobcem a velkým spotřebitelem a není příliš obvyklý. U velkých výrobců se vyplatí zřídit si specializovaný subjekt na obchodování s vlastní elektřinou spolu s ostatními obchodními operacemi na trhu. Obdobně u velkých spotřebitelů se často vytváří obchodní subjekt, který zajišťuje co nejefektivnější nákup a obvykle vystupuje aktivně v dalších transakcích na trhu. Podobně jako u řady komodit existuje i tržní místo (burza) na kterém se střetává poptávka a nabídka a probíhají organizované obchody (obrázek 2).

Obrázek 1 – Fyzický tok elektrické energie

Obrázek 2 – Základní role při obchodních vztazích v dodávce elektrické energie

Na trhu s elektřinou založeném na principu TPA si zákazník (spotřebitel) sjednává dodávku elektřiny s dodavatelem (výrobcem nebo obchodníkem). Zákazník má právo vybrat si svého dodavatele (případně více dodavatelů současně) ale stejně tak i dodavatel má právo vybrat si svého zákazníka. Dopravu elektřiny jim povinně zajišťuje provozovatel distribuční sítě (PDS) ke které je zákazník připojen, a to za tarify stanovené regulátorem (ERÚ). Dopravu a připojení k síti si zákazník sjednává buď sám přímo s distributorem, nebo prostřednictvím obchodníka od kterého odebírá elektřinu. Provozovatel přenosové soustavy poskytuje své služby (tedy dálkovou přepravu elektřiny a systémové služby) subjektům připojeným do jeho sítě, tedy velkým výrobcům a distributorům (resp. jejich prostřednictvím zákazníkům). Ceny samotné elektřiny jsou stanoveny dohodou mezi zákazníkem a dodavatelem, případně na organizovaném trhu transparentním výpočtem.

Velkoobchodní trh

Velkoobchodní trh lze obecně trhy rozdělit podle délky a charakteru dodávek na tři základní trhy s energií:

- ⇒ **Trhy s dlouhodobými produkty** jsou trhy, kde se realizují obchody s dodávkou elektřiny na období delší jeden měsíc a více.
- ⇒ **Krátkodobé trhy jsou trhy**, kde se realizují obchody s dodávkou elektřiny elektřinou v rozmezí několika hodin až několika dnů, maximálně však na období jednoho týdne.
- ⇒ **Trh s regulační energií** jsou trhy, kde se realizují obchody za účelem řešení stavů nerovnováhy mezi smluvně zajištěnými a skutečně realizovanými dodávkami a odběry elektřiny v elektrizační soustavě.

Charakteru a délce dodávek pak zpravidla v praxi odpovídá i vnitřní organizace a specializace obchodu u velkých energetických společností.

Spotový trh je základním trhem s elektrickou energií a měl by představovat základní cenotvorné místo pro všechny účastníky trhu. Na tomto trhu se prakticky obchoduje pouze s fyzickou dodávkou elektrické energie a správně fungující spotový trh by měl zajistit, že v elektrizační soustavě bude také optimalizováno nasazení jednotlivých výrobních bloků – od elektráren s nejnižšími variabilními náklady postupně až po ty nejdražší.

Základními produkty na spotovém trhu jsou hodinové produkty, denní pásmo a denní dodávka ve špičce. Některé z burz dále umožňují definovat účastníkům obchodování vlastní produkty, které jsou sestaveny na základě kombinace několika hodinových kontraktů dohromady.

Pohledem komoditního obchodníka jsou v praxi na trhu nejčastěji používány následující typy obchodních transakcí:

- ⇒ **Obchody typu forward**, kdy se jedná o dodávky na základě diagramu nebo standardních produktů, které jsou po dodávce finančně vypořádány za cenu uskutečněného obchodu. Za forwardy jsou považovány standardně všechny OTC obchody a dále pak obchody uzavřené na blokovém a spotovém trhu, které jsou spojeny s fyzickou dodávkou podkladového aktiva.
- ⇒ **Obchody typu futures**, kdy se jedná o dlouhodobé dodávky na základě standardních produktů obchodovaných na energetické burze. Jedná se o obchodní transakce, které mohou být spojené s fyzickou dodávkou (deriváty s podkladovým aktivem) nebo jen čistě s finančním plněním (deriváty s podkladovým aktivem nebo taky finanční deriváty).

Dlouhá pozice (long position) příslušné série power futures znamená, že účastník trhu nakoupil power futures a dosud nedošlo k vypořádání, tzn. že vypořádání se uskuteční v budoucnosti. Jestliže se cena elektřiny zvyšuje, hodnota dlouhé pozice se také zvyšuje. Pokud se jedná o jedinou takovou pozici, obchodník spekuluje na růst hodnoty power futures.

Krátká pozice (short position) příslušné série power futures znamená, že účastník trhu prodal power futures a dosud nedošlo k vypořádání, tzn. že vypořádání se uskuteční v budoucnosti. Jestliže se cena elektřiny zvyšuje, celková hodnota krátké pozice se snižuje. Pokud se jedná o jedinou takovou pozici, obchodník spekuluje na pokles hodnoty power futures.

Obchodování s termínovanými produkty je motivováno snahou o zabezpečení cen budoucích dodávek (prodej kapacity výrobních zařízení nebo nákup elektrické energie pro konečné spotřebitele) anebo ze spekulativních důvodů. Obchodování většinou probíhá formou kontinuálního obchodování, aukční mechanismy jsou využívány minimálně.

Na burzovních trzích se většinou obchoduje s kontrakty s délkou dodávky jeden měsíc, jeden roční kvartál a jeden rok – a to na několik těchto období dopředu. Podle diagramu dodávky se vyprofilovaly dva základní produkty:

- ⇒ dodávka v základním zatížení (tzv. base load – dodávka o konstantním výkonu po celou dobu trvání dodávky kontraktu),
- ⇒ dodávka ve špičce (tzv. peak load – dodávka o konstantním výkonu realizovaná od pondělí do pátku vždy v období od 8.00 do 20.00 hodin).